

*Костенко С. К.,**доктор філософії у галузі права
професор кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури**Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРІВ: НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Стаття присвячена дослідженню інституту дисциплінарної відповідальності прокурорів у контексті національної практики та міжнародного досвіду. Дисциплінарна відповідальність прокурорів відіграє важливу роль у забезпеченні законності, дотриманні професійної етики та зміцненні суспільної довіри до органів прокуратури. Визначено основні проблеми правового регулювання цього інституту в Україні, зокрема відсутність законодавчо закріпленого визначення «дисциплінарного проступку прокурора», недоліки механізму оскарження дисциплінарних рішень та недостатню процесуальну деталізацію процедури розгляду скарг.

Проаналізовано міжнародні стандарти, встановлені у Керівних принципах ООН щодо ролі обвинувачів, Європейській хартії про статус прокурорів, рекомендаціях Ради Європи, Венеціанській комісії та GRECO, які передбачають незалежність дисциплінарного органу, чітке визначення підстав відповідальності та можливість судового перегляду дисциплінарних рішень. Розглянуто досвід окремих європейських держав, зокрема Франції, Румунії, Польщі та Естонії, у сфері дисциплінарного провадження щодо прокурорів, включаючи систему санкцій, процедури контролю та механізми оскарження.

Досліджено статистичні дані діяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів України, що демонструють тенденцію до збільшення кількості дисциплінарних скарг, проблеми їхньої правової визначеності та відсутність єдиного підходу до кваліфікації дисциплінарних проступків. Визначено, що суттєвою проблемою залишається відсутність уніфікованого переліку дисциплінарних порушень, що створює ризик суб'єктивного тлумачення та вибіркового правозастосування.

Запропоновано напрями вдосконалення дисциплінарного провадження в Україні з урахуванням міжнародного досвіду та національних особливостей, зокрема шляхом законодавчого закріплення єдиного переліку дисциплінарних проступків, розширення процесуальних гарантій, підвищення рівня незалежності дисциплінарних органів та впровадження ефективного механізму судового контролю за дисциплінарними рішеннями. Висновки дослідження можуть бути використані для оптимізації національної системи дисциплінарної відповідальності прокурорів та її гармонізації з європейськими стандартами.

Ключові слова: дисциплінарна відповідальність; прокуратура; дисциплінарне провадження; правова визначеність; міжнародні стандарти; незалежність прокурорів; судовий контроль.

Постановка проблеми. Прокуратура як інституційний механізм держави виконує комплексну функцію забезпечення законності, реалізуючи нагляд за дотриманням правових норм,

підтримуючи публічне обвинувачення та гарантуючи захист прав і свобод громадян. Ефективність її діяльності безпосередньо залежить від рівня професійної відповідальності, етичних стандартів і доброчесності прокурорів, що є визначальними чинниками їхньої неупередженості та об'єктивності. Дотримання цих критеріїв є ключовою умовою зміцнення суспільної довіри до правозахисних механізмів держави та утвердження принципів справедливого правозастосування.

Водночас діяльність прокурорів, як носіїв владних повноважень, потребує ефективного контролю для запобігання зловживанням, корупційним ризикам і порушенням професійних стандартів. У цьому аспекті дисциплінарна відповідальність прокурорів є важливим інструментом забезпечення належного виконання ними своїх обов'язків, підтримання високих стандартів прокурорської діяльності та зміцнення суспільної довіри до органів правосуддя.

Міжнародно-правові акти, зокрема Основні принципи ООН щодо ролі прокурорів (1990), Європейська хартія про статус прокурорів (1999), рекомендації Ради Європи та Венеціанської комісії, встановлюють фундаментальні засади регулювання дисциплінарної відповідальності прокурорів, спрямовані на досягнення балансу між принципом незалежності та необхідністю забезпечення підзвітності. Вивчення порівняльно-правового досвіду дозволяє визначити оптимальні моделі дисциплінарного провадження, що сприяють підвищенню ефективності прокурорської діяльності без ризику політичного чи адміністративного тиску.

Актуальність проблематики дослідження визначається низкою чинників. По-перше, в умовах реформування системи правосуддя в Україні спостерігається трансформація організаційно-правових засад діяльності прокуратури, що вимагає перегляду механізмів дисциплінарного провадження. Відновлення діяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (далі – КДКП) після припинення її діяльності у 2019 році та внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» засвідчують необхідність удосконалення системи дисциплінарної відповідальності.

По-друге, у законодавстві України відсутнє нормативне визначення поняття «дисциплінарний проступок прокурора», що створює значний рівень правової невизначеності та може призводити до свавільного або упередженого тлумачення підстав притягнення до відповідальності. Недосконалість правового регулювання дисциплінарного провадження прокурорів є серйозною перешкодою для ефективного функціонування механізму відповідальності.

По-третє, міжнародна практика демонструє різноманітність підходів до регулювання дисциплінарної відповідаль-

ності прокурорів, що включають як автономні дисциплінарні комісії, так і судовий контроль за процесом притягнення до відповідальності.

По-четверте, питання прозорості дисциплінарного провадження є важливим чинником формування суспільної довіри до прокуратури. Законодавство передбачає закритий характер проваджень до моменту прийняття остаточного рішення, що може сприяти уникненню політичного та медійного тиску, однак водночас створює ризики для суспільного контролю за діяльністю органів прокуратури.

Враховуючи зазначені аспекти, дослідження проблематики дисциплінарної відповідальності прокурорів у контексті національної практики та міжнародного досвіду є надзвичайно важливим. Виявлення недоліків чинної нормативно-правової бази, аналіз ефективності застосування дисциплінарних процедур та оцінка можливостей адаптації найкращих зарубіжних практик дозволять сформулювати рекомендації щодо вдосконалення цього інституту в Україні.

Стан дослідження. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значну увагу науковців до проблематики дисциплінарної відповідальності прокурорів, що зумовлено необхідністю удосконалення правового регулювання цього інституту відповідно до міжнародних стандартів. Серед науковців, які здійснили вагомий внесок у дослідження цієї проблематики, слід відзначити С.В. Гриненка, Г.С. Іванову, М.В. Косюту, М.В. Панченка, А.Ю. Подорожнього, О.С. Проневича, В.С. Пряникова, Р.В. Татарінова, О.О. Шевцова та інших.

Попри значні наукові напрацювання, подальший розвиток має бути зосереджений на вдосконаленні механізму дисциплінарного провадження, розширенні процесуальних гарантій незалежності прокурорів та створенні ефективних механізмів оскарження рішень дисциплінарних органів.

Метою статті є з'ясування особливостей нормативного регулювання дисциплінарної відповідальності прокурорів, аналіз ефективності її практичного застосування, а також оцінка відповідності національного законодавства міжнародним стандартам. На основі цього передбачається розробка пропозицій щодо вдосконалення механізмів притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності, спрямованих на підвищення ефективності здійснення контролю та усунення прогалин у чинному регулюванні.

Виклад основного матеріалу. Дисциплінарна відповідальність прокурорів є складним правовим інститутом, що відіграє важливу роль у забезпеченні законності, дотриманні принципів прокурорської етики та зміцненні суспільної довіри до органів прокуратури. Як зазначає О.С. Проневич, цей інститут спрямований на накладення на порушника службової дисципліни несприятливих дисциплінарних санкцій морального, матеріального та організаційного характеру, що формують у нього стійке переконання щодо неприпустимості аналогічних проступків у майбутньому. Водночас особливий порядок притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності є ключовим елементом гарантій їхньої незалежності, що унеможливує використання дисциплінарного впливу як інструменту політичного чи адміністративного тиску [1, с. 221].

У свою чергу, Б.В. Семененко визначає дисциплінарну відповідальність посадових осіб органів прокуратури як вид і міру примусового впливу, що передбачає позбавлення нематеріаль-

них благ у результаті вчинення дисциплінарного проступку. Науковець наголошує, що застосування дисциплінарного стягнення здійснюється виключно на підставі законного акту, прийнятого уповноваженим суб'єктом, що підкреслює формальну процедурну природу цього інституту та його нормативну регламентованість [2, с. 85].

Подібного висновку дотримується і Г.С. Іванова, яка визначає дисциплінарну відповідальність прокурорів як застосування санкцій щодо осіб, винних у невиконанні або неналежному виконанні службових обов'язків, порушенні встановлених законом заборон, а також вчиненні дій, що дискредитують їх як представників прокуратури та підривають авторитет прокуратури загалом. Дисциплінарне провадження в цьому контексті слугує інструментом забезпечення відповідності діяльності прокурорів високим стандартам професійної поведінки [3, с. 10].

Важливий аспект цього правового інституту підкреслює М.В. Косюта, який розглядає дисциплінарну відповідальність прокурорів як багатогранний юридичний механізм, що включає заходи дисциплінарного характеру, спрямовані на забезпечення належного виконання прокурорами своїх посадових обов'язків. Згідно з його науковим підходом, ця відповідальність має комплексний характер і охоплює накладення санкцій морального, матеріального та організаційного характеру. Основною метою функціонування цього інституту є підтримання високих стандартів професійної етики та запобігання повторним дисциплінарним проступкам через формування у прокурорів стійкого усвідомлення неприпустимості порушень службової дисципліни [4, с. 332].

Таким чином, аналіз наукових підходів до визначення дисциплінарної відповідальності прокурорів дозволяє зробити висновок про її багатокомпонентний характер. Водночас аналіз чинного законодавства України свідчить про наявність нормативних прогалин у сфері дисциплінарної відповідальності прокурорів. Зокрема, відсутність законодавчо закріпленого визначення поняття «дисциплінарний проступок прокурора» унеможливує чітке розмежування між допустимою службовою поведінкою та дисциплінарними порушеннями, що створює потенційні ризики для суб'єктивного тлумачення та вибіркового правозастосування. Відсутність уніфікованого визначення також впливає на ефективність дисциплінарного провадження, породжуючи правову невизначеність у питаннях кваліфікації дисциплінарних проступків та застосування санкцій.

Аналіз діяльності КДКП за 2023-2024 роки демонструє стійку тенденцію до зростання кількості дисциплінарних скарг. У 2023 році надійшло 1054 дисциплінарні скарги, що на 30% більше, ніж у 2022 році, тоді як у 2024 році цей показник зменшився до 980 [5]. Зниження кількості скарг може бути обумовлено фактичним призупиненням діяльності КДКП в період з вересня до грудня 2024 року через зволікання окремими суб'єктами призначення з заповнення своїх квот у складі комісії та відсутності кворуму.

Водночас відкриття дисциплінарних проваджень за результатами розгляду скарг залишається обмеженим: у 2023 році було відкрито 166 проваджень (15,7% від загальної кількості скарг), а у 2024 році – 104 (10,6%). Основними причинами відмови у відкритті дисциплінарного провадження стали: відсутність у скарзі конкретних відомостей, що підтверджу-

ють наявність ознак дисциплінарного проступку; подання скарги анонімно; звернення з підстав, що не підпадають під дію статті 43 Закону України «Про прокуратуру» [6]; а також наявність раніше ухваленого рішення про закриття аналогічного дисциплінарного провадження. Найбільш поширеною підставою для відмови залишалася недостатня конкретизація обставин можливого дисциплінарного проступку, що свідчить про необхідність вдосконалення механізмів подання дисциплінарних скарг, у тому числі шляхом розроблення нормативних роз'яснень щодо вимог до їхнього змісту.

У 2023 році дисциплінарній відповідальності було піддано 132 прокурори, а у 2024 році – 90. Протягом 2024 року найбільш поширеними видами дисциплінарних стягнень стали догана (61 випадок), заборона на переведення чи підвищення (12 випадків) та звільнення з посади (17 випадків). Така тенденція свідчить про стабільне функціонування дисциплінарного механізму, водночас наголошуючи на необхідності його подальшого вдосконалення для підвищення ефективності та відповідності сучасним стандартам прокурорської етики.

Окрему увагу привертає питання оскарження рішень КДКП. У 2024 році в судах перебувала 159 справ щодо оскарження рішень КДКП, з яких 125 стосувалися безпосередньо дисциплінарних проваджень. Важливо, що з цих рішень лише 10 було скасовано судами, що загалом свідчить про їхню правову обґрунтованість [5].

Окремо варто відзначити жорстку позицію КДКП щодо зловживання службовими повноваженнями та порушення антикорупційного законодавства. У 80% таких випадків ухвалювалися рішення про неможливість подальшого перебування прокурора на посаді, що підкреслює принцип невідворотності дисциплінарної відповідальності за серйозні проступки [5]. Запровадження таких жорстких санкцій спрямоване на зміцнення стандартів професійної доброчесності та підвищення суспільної довіри до прокуратури як ключового органу правової захисної системи.

Аналіз правозастосовної практики свідчить про наявність низки проблемних аспектів, які перешкоджають ефективному застосуванню дисциплінарного провадження як інструменту контролю за професійною діяльністю прокурорів. Ці проблеми пов'язані з нормативними прогалинами, організаційними труднощами, недостатньою незалежністю дисциплінарного органу, а також відсутністю дієвих механізмів оскарження рішень про відмову у відкритті дисциплінарного провадження.

Одним із головних викликів є відсутність єдиного підходу до визначення дисциплінарного проступку прокурора. Чинне законодавство не містить чіткого нормативного визначення цього поняття, що спричиняє неоднозначне тлумачення складу дисциплінарного проступку. Відсутність правової визначеності ускладнює процес кваліфікації дисциплінарних порушень, створюючи простір для суб'єктивного підходу під час розгляду дисциплінарних скарг.

Ще однією істотною проблемою у сфері дисциплінарного провадження щодо прокурорів є відсутність процесуального механізму оскарження рішень про відмову у відкритті дисциплінарного провадження. Це питання набуло особливої актуальності в контексті рішення Великої Палати Верховного Суду (ВП ВС) у справі №990/73/23 від 14 вересня 2023 року, де суд визначив відсутність регламентації такого права як розумне обмеження, спрямоване на запобігання перевантаженню судів.

Дана позиція викликала певні дискусії щодо забезпечення права на ефективний судовий захист у справах, що стосуються дисциплінарної відповідальності прокурорів. Суд наголосив, що чинне законодавство передбачає конкретні способи захисту прав та інтересів зацікавленої особи, а тому введення додаткового механізму оскарження могло б суперечити принципу процесуальної економії [7].

У той же час, вказане рішення також підкреслює наявність системної проблеми, пов'язаної з відсутністю ефективного механізму перегляду таких рішень, що може призводити до правової невизначеності та можливих зловживань. У зв'язку з цим необхідно розробити зміни до законодавства, які б забезпечили баланс між ефективністю дисциплінарного провадження та правом на судовий захист, що сприятиме зміцненню суспільної довіри до органів прокуратури.

Аналіз міжнародних документів щодо правового регулювання дисциплінарної відповідальності прокурорів свідчить про існування чітко визначених принципів та стандартів, які мають бути імplementовані в національні правові системи з метою забезпечення справедливого та ефективного контролю за діяльністю представників прокуратури. Основні міжнародні документи, такі як Керівні принципи Організації Об'єднаних Націй щодо ролі обвинувачів, прийняті восьмим Конгресом Організації Об'єднаних Націй з профілактики злочинності і поводження з правопорушниками [8], Стандарти професійної відповідальності прокурорів (Міжнародна асоціація прокурорів, 1999) [9] та Рекомендації РЄС (2000)19 [10], встановлюють фундаментальні вимоги до процедури дисциплінарної відповідальності прокурорів, що мають бути враховані в національних юрисдикціях.

Як зазначає С. В. Гриненко, міжнародні стандарти дисциплінарної відповідальності прокурорів охоплюють широкий спектр аспектів, включаючи незалежність дисциплінарних органів, чітке визначення підстав відповідальності та можливість судового перегляду рішень. Водночас, за його оцінкою, українське законодавство частково імplementувало ці норми, однак залишається потреба у подальшому вдосконаленні механізмів притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності, зокрема через розширення переліку дисциплінарних стягнень і забезпечення рівноцінних гарантій незалежності, подібних до тих, що надаються суддям [11, с.40].

Однією з ключових вимог є забезпечення справедливого та неупередженого розгляду дисциплінарних скарг. Прокурори повинні мати право на об'єктивний та змагальний розгляд скарг, що передбачає належне процесуальне забезпечення, зокрема можливість представлення власної позиції, викладення аргументів на захист та оскарження прийнятих рішень. Дотримання цих вимог сприяє зміцненню довіри до системи дисциплінарного провадження та гарантує її відповідність принципам правової визначеності та пропорційності.

Не менш важливим аспектом є незалежність дисциплінарного органу. Висновок № 13(2018) Консультативної ради європейських прокурорів (КРЕП) наголошує на необхідності створення таких органів на незалежних засадах, що унеможливило б адміністративний або політичний вплив на процес ухвалення дисциплінарних рішень. Зокрема, більшість членів дисциплінарного органу мають складати прокурори, обрані своїми колегами, що забезпечує професійну автономію та об'єктивність розгляду справ [12].

Ще одним фундаментальним принципом є чітке визначення підстав для дисциплінарної відповідальності. Венеціанська комісія та Група держав проти корупції (GRECO) неодноразово підкреслювали, що розмиті формулювання дисциплінарних проступків можуть створювати загрози довільного правозастосування та політично вмотивованого переслідування прокурорів. Відтак, міжнародні стандарти вимагають деталізації складу дисциплінарних проступків, що дозволяє забезпечити належний рівень правової передбачуваності та захисту прокурорів від необґрунтованого переслідування.

Значну увагу міжнародна спільнота приділяє і можливості судового перегляду дисциплінарних рішень. GRECO рекомендує передбачати процедуру оскарження таких рішень виключно в судовому порядку, що мінімізує ризики конфлікту інтересів, дублювання процедур та прийняття суперечливих рішень у різних юрисдикційних органах [13].

Аналізуючи практику окремих держав у сфері дисциплінарної відповідальності прокурорів, слід виокремити досвід Французької Республіки, Румунії, Польщі та Естонської Республіки.

У Французькій Республіці дисциплінарна відповідальність магістратів-прокурорів врегульована нормами Органічного закону «Про статус магістратів». Закон містить положення щодо несумісності посад прокурорів із політичною діяльністю, виконанням інших публічних функцій, а також наявності конфлікту інтересів. Дисциплінарні проступки включають порушення державних обов'язків, честі та гідності магістратів. Система дисциплінарних санкцій включає догану, дисциплінарне переведення, пониження в посаді, відсторонення від посади, звільнення з позбавленням права на пенсію. Вища рада магістратури виконує функцію основного дисциплінарного органу [14].

У Румунії питання дисциплінарної відповідальності прокурорів регулюється Законом «Про статус суддів і прокурорів», який містить широкий перелік заборон та обмежень, зокрема щодо співпраці з розвідувальними органами, участі у підприємницькій діяльності та політичних рухах. Дисциплінарні проступки включають недотримання службових обов'язків, порушення правил несумісності, зловживання службовими повноваженнями та необґрунтовані затримки у провадженні справ. Система санкцій охоплює попередження, догану, зниження заробітної плати, пониження в посаді, тимчасове відсторонення та виключення з системи правосуддя [15].

У Польщі питання дисциплінарної відповідальності врегульовано Законом «Про прокуратуру», який передбачає розгляд дисциплінарних справ Дисциплінарним судом. Дисциплінарні санкції включають попередження, догану, пониження в посаді, переведення на іншу посаду, звільнення. Особливої уваги заслуговує положення про заборону кар'єрного просування прокурорів, які отримали дисциплінарні стягнення, протягом визначеного строку [16].

В Естонській Республіці питання дисциплінарної відповідальності прокурорів регулюється Законом «Про прокуратуру». Види дисциплінарних санкцій включають догану, скорочення заробітної плати, звільнення. Важливим аспектом є можливість притягнення прокурора до відповідальності за дії, не пов'язані зі службовою діяльністю, що відображає підхід до забезпечення високих морально-етичних стандартів серед прокурорів [17].

Аналіз міжнародного досвіду засвідчує, що ефективне дисциплінарне провадження у сфері прокуратури базується

на таких принципах, як незалежність дисциплінарного органу, чітке визначення підстав відповідальності, забезпечення загальної процедури та можливість судового перегляду дисциплінарних рішень. Використання цих принципів у національному законодавстві України сприятиме підвищенню рівня правової визначеності, зміцненню незалежності прокуратури та забезпеченню її ефективного функціонування у демократичній правовій державі.

У межах проведеного аналізу слід зазначити, що серед основних напрямів реформування інституту дисциплінарної відповідальності прокурорів слід виділити необхідність законодавчого закріплення чіткого визначення дисциплінарного проступку прокурора. Нормативне визначення цього поняття дозволить усунути неоднозначності у правозастосовній практиці, забезпечити єдність підходів до кваліфікації дисциплінарних порушень та підвищити рівень правової визначеності.

Висновки. Результати проведеного дослідження засвідчують, що механізми дисциплінарної відповідальності прокурорів є інтегральним елементом системи забезпечення законності, дотримання принципів професійної етики та неупередженого функціонування органів прокуратури. Водночас аналіз національної та міжнародної практики виявив ряд нормативних дисфункцій, що істотно впливають на ефективність дисциплінарного провадження, зокрема відсутність законодавчо закріпленого визначення поняття «дисциплінарний проступок прокурора», недостатня процесуальна деталізація процедури розгляду дисциплінарних скарг, відсутність чітких механізмів судового перегляду рішень дисциплінарних органів. Урахування міжнародних стандартів, зокрема рекомендацій Венеціанської комісії, GRECO та Консультативної ради європейських прокурорів, є критично важливим для підвищення ефективності дисциплінарних процедур.

З огляду на це доцільним є законодавче удосконалення механізму притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності шляхом впровадження уніфікованих критеріїв кваліфікації дисциплінарних проступків, запровадження імперативних гарантій незалежності дисциплінарних органів, а також створення ефективної системи оскарження дисциплінарних рішень, що відповідатиме критеріям справедливого судового розгляду. Важливим є також розширення варіативності санкцій, що дасть змогу більш диференційовано реагувати на правопорушення прокурорів залежно від ступеня їхньої суспільної небезпеки.

Комплексне реформування дисциплінарного провадження сприятиме зміцненню інституційної спроможності прокуратури, підвищенню рівня правової визначеності та забезпеченню справедливого балансу між незалежністю прокурорської діяльності та необхідністю контролю за її здійсненням відповідно до принципів верховенства права та демократичного правосуддя.

Література:

1. Проневич О.С. Дисциплінарна відповідальність прокурорів: доктринальне обґрунтування і легальне закріплення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 213-222.
2. Семененко Б. В. Правове регулювання дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів прокуратури : дис. ... д-ра філософ. : 081. Київ, 2021. 238 с.
3. Іванова Г.С. Дисциплінарний проступок як підстава відповідальності працівників прокуратури: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2016. 213 с.

4. Косюта М. В. Прокуратура України: навчальний посібник. Одеса: Юридична література, 2024. 448 с.
5. Інформація про практику здійснення дисциплінарного провадження стосовно прокурорів за 2023-2024 рік. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/zvity-komisii> (дата звернення: 20.02.2025)
6. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 20.02.2025)
7. Рішення Великої Палати Верховного Суду у справі №990/73/23 від 14 вересня 2023 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111883930> (дата звернення: 20.02.2025)
8. Керівні принципи Організації Об'єднаних Націй щодо ролі обвинувачів, прийняті восьмим Конгресом Організації Об'єднаних Націй з профілактики злочинності і поводження з правопорушниками від 27.08.1990 р. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/inshidokumenty> (дата звернення: 20.02.2025)
9. Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків та прав прокурорів, ухвалені Міжнародною асоціацією прокурорів 23.04.1999 р. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/inshidokumenty> (дата звернення: 20.02.2025)
10. Рекомендації Рес (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, ухвалені Комітетом Міністрів Ради Європи на 724 засіданні заступників міністрів 06.10.2000 р. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/inshi-dokumenty> (дата звернення: 20.02.2025)
11. Гриненко С.В. Міжнародні стандарти дисциплінарної відповідальності прокурорів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2023. № 6. С. 34-42.
12. Висновок № 12 КРЕС та Висновок № 4 (2009) КРЕП до уваги Комітету Міністрів Ради Європи про відносини між суддями та прокурорами в демократичному суспільстві (Бордоська декларація «Судді та прокурори в демократичному суспільстві») від 08.12.2009 р. 2009. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/inshi-dokumenty> (дата звернення: 20.02.2025)
13. Проміжний звіт GRECO за результатами оцінки, четвертий раунд оцінювання України від 24.03.2023 року. URL: <https://surl.li/nvfmww> (дата звернення: 20.02.2025)
14. Ordonnance portant loi organique relative au statut de la magistrature du 22.12.1958 № 58- 1270. URL: <https://surl.li/kkbqcj> (дата звернення: 20.02.2025)
15. Lege privind statutul judecătorilor și procurorilor din 28.06.2004 № 303/2004 (republicată). URL: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/53074> (дата звернення: 20.02.2025)
16. Prawo o prokuraturze. Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Dz.U. 2016 poz. 177. URL: <https://surl.li/jkmdse> (дата звернення: 20.02.2025)
17. Prokuratuuriseadus. Vastu võetud 22.04.1998. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13153853?leiaKehtiv> (дата звернення: 20.02.2025)

Kostenko S. Disciplinary liability of prosecutors: national practice and international experience

Summary. The article is devoted to the study of the institution of disciplinary liability of prosecutors in the context of national practice and international experience. The disciplinary responsibility of prosecutors plays a crucial role in ensuring legality, maintaining professional ethics, and strengthening public trust in prosecutorial authorities. The study identifies key issues in the legal regulation of this institution in Ukraine, particularly the lack of a legislatively defined concept of a "prosecutor's disciplinary offense," deficiencies in the mechanism for appealing disciplinary decisions, and insufficient procedural detailing of the complaint review process.

International standards set forth in the UN Guidelines on the Role of Prosecutors, the European Charter on the Status of Prosecutors, the recommendations of the Council of Europe, the Venice Commission, and GRECO are analyzed. These standards emphasize the independence of disciplinary bodies, the clear definition of grounds for liability, and the possibility of judicial review of disciplinary decisions. The study examines the experience of selected European countries, including France, Romania, Poland, and Estonia, in the field of disciplinary proceedings against prosecutors, focusing on sanctioning systems, oversight procedures, and mechanisms for appeals.

Statistical data from the activities of the Ukrainian Qualifications and Disciplinary Commission of Prosecutors indicate a growing number of disciplinary complaints, highlighting issues of legal uncertainty and the absence of a unified approach to the classification of disciplinary offenses. A significant problem remains the lack of a standardized list of disciplinary violations, which creates risks of subjective interpretation and selective enforcement.

The article proposes directions for improving disciplinary proceedings in Ukraine, taking into account international experience and national peculiarities. Key recommendations include legislatively defining a unified list of disciplinary offenses, expanding procedural safeguards, enhancing the independence of disciplinary bodies, and introducing an effective judicial review mechanism for disciplinary decisions. The conclusions of the study may be utilized to optimize the national system of disciplinary liability for prosecutors and harmonize it with European standards.

Key words: disciplinary liability; prosecution; disciplinary proceedings; legal certainty; international standards; prosecutorial independence; judicial review.